

IKTISADIIY QANUNIIYƏT
BOYIQQƏ IX QILIP, 4 NI
ZAMANIWILAXTURUXNI
TEZLITƏYLI

HU QIAOMU

İKTİSADİY QANUNİYƏT
BOYIQQ IX QILIP, 4 NI
ZAMANIWILAXTURUXNI
TEZLITƏYLI

HU QIAOMU

MILLƏTLƏR NƏXRIYATI

本书根据人民出版社1978年10月 第1版北京 第1次印刷版本翻译出版。

Bu kitap Həlk nəxriyati təripidin 1978-yıl 10-ayda nəxr kılınqan 1-nəxri Beyjing 1-basmisioqə asasen tərjimə wə nəxr kılindi.

**İKTİSADİY KANUNİYƏT
BOYIQƏ IX KİLİP, 4 Nİ
ZAMANIWİLAXTURUXNİ
TEZLİTƏYLI
HU QIAOMU**

Millətlər nəxriyati təripidin tərjimə
wə nəxr kılindi

Xinhua kitaphanisi təripidin tarkitilidu

1979-yıl 1-ayda 1-ketim nəxr kılindi
1979-yıl 1-ayda Beyjingda 1-ketim besildi
Bahasi: 0.12 yuən

**按照经济规律办事
加快实现四个现代化**

胡乔木

(维吾尔文)

民族出版社翻译出版 新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本，850×1168毫米1/32 印张，2

1979年1月第1版

1979年1月北京第1次印刷

印数，1—6,900册 定价，0.12元

书号：M4049(4)112

MUNDƏRIJƏ

1. İktisadiy Qanuniyətning Kegüənligi..... (2)
2. İktisadiy Qanuniyət Boyiqə İx Qilix
Kerək (15)
3. İktisadiy Təxkilatlar Wə İktisadiy Was-
tilərnıng Rolini Kengəytix Kerək (37)
4. Yeza İgiligini Asas Qilixni Əstayidil
Yoloqa Qoyux Kerek..... (50)
5. İktisatxunaslikni Omumlaxturuxni Wə
Əstüruxni Küqəytix Kerək (58)

Yoldax Hua Guofeng məmlikətlik maliyə - sodida Daqingdin, Dazhəydin üginix yioqinida səzligən səzide mundak dəp kərsətti: “Bəzi yoldaxlirimizda sotsiyalizimning iktisadiy kanuniyətlirini tətqik kilix, igəlləx wə tətbiq kilixning muhimliqioğa karita tehiqə yetərlik tonux yok, ular hətta, siyasini komandan kilixta keguən iktisadiy kanuniyətləni nəzərgə almisimu bolidu, iktisadiy kanuniyətləni etirap kiloqanlik siyasini komandan kilixni inkar kiloqanlik bolidu, dəp karaydu, bundak nuktiinəzər tamamen hata. Iktisadiy hizmətlirimizdə qokum puroletariyat siyasisi komandan kilinixi, xuningdək qokum keguən iktisadiy kanuniyətlər boyiqə ix kilinixi lazim, bu ikkisi bir pütүн nərsə. Pütүн partiyidiki hər dərijilik rəhbiriy kadirlar tirixip siyasi bilən iktisatni birləxtürüp, igilik baxkurux səwiyisini ətürüxi lazim. Bu həlk igiligini tez sür’ət bilən rawajlanduruxta həl kiloquq əhmiyətkə igə, uni bəkmü qing tutux kerək.”

Yoldax Hua Guofengning bu yolyoruqı həlk igiligini tez sür’ət bilən rawajlandurup, 4 ni zamanwilaxturuxni tezlitixtə həkikətən “həl kiloquq əhmiyətkə igə, buni bəkmü qing tutux kerək”. Bu məkalida nuktilik həlda iktisadiy hizməttə qokum keguən iktisadiy kanuniyət boyiqə ix kilix məsilisi toqrisidiki bəzi təsiratlimni səzləp ətimən, bəzi təklipləni otturioğa qoyimən.

1. Iktisadiy Kanuniyätning Kegüenlig

Marks, En'gels, Lenin, Stalin wə yoldax Mao Zedong iktisadiy kanuniyätning keguenligi üstidə kəp ketim tohtaloqan. Marks ijtimai əmgəkni nisbət boyiqə təksim kilixning zərürlügi üstidə tohtilip, mundak dəp kərsətkən idi: Bu kanuniyätmu təbii kanuniyätlərgə ohxaydu, "təbii kanuniyätlärni hərgizmu əməldin kalduroqili bolmaydu. Ohxax bolmioqan tarihiy xaraitlarda pəkət muxu kanuniyätlärning əməlgə exixidiki xəkildila əzgirix bolidu."① Lenin mundak dəp kərsətkən idi: Ijtimai iktisadiy həlät hərgizmu "baxlikning iradisi boyiqə (yaki jəmiyət iradisi wə həkümət iradisi boyiqə bolsun, bəribir ohxax) əzgərməydu", uning tərəkkıiyati "təbii tarihiy jəryan"din ibarət, uning tərəkkıiyat kanuniyiti "kixilärning iradisi, engi wə arzusi boyiqə əzgərməydu, əksiqə kixilärning iradisi, engi wə arzusini bəlgi-ləydu"②. Yoldax Mao Zedong mundak digən: "Sotsiyalistik igilikning birmunqə jəhətliri, biz üqün eytkanda, tehi biliwelinmioqan zərüriyət alimi."③ "Biz uni buningdin keyinki əmiliyət dawamida dawamlıq təkxürüp,

① «Marksning L. Kugelmanoqa yazoqan heti» (1868- yil 7- ayning 11- küni), «Marks - En'gels hət - qəkliri», 1978- yil Uyoqurqə nəxri, 48- bət.

② «"Həlk dostliri" digən nimə wə ular sotsiyal demokiratizimqılaroqa kandaq hujum kilidu?» (1894- yil), «Lenin tallanma əsərliri», Hənzuqə nəxri, 1- tom, 10- wə 33- bətlər.

③ «Zhongyangning kengəytilgən hizmət yiqinida sölən'gən nutuk» (1962- yil 1- ayning 30- küni), Uyoqurqə nəxri. 26- bət.

uning əzidiki kanuniyətlinirini tepip qikiximiz, bu kanuniyətlərni sotsiyalizimoğa hizmət kılduruximiz lazim.”^①

Bizning bu yolyoruklarni biliximiz wə təxwik kili-ximiz yetərsiz boləjanliktin, bolupmu Lin Biao, “4 kixilik guruh”ning zəhərliri tūpəylidin, sanaət wə yeza igiligi sahəliridə iktisadiy hizmətkə rəhbərlik kiliwatқан heli kəp kadirilar hīlimu iktisadiy kanuniyətning keguənligini etirap kilmaydu yaki əmiliyəttə etirap kilmaydu, iktisadiy kanuniyətni etirap kilmaydu, jəmiyət iradisi, həkūmət iradisi wə baxliklarning iradisining əzi iktisadiy kanuniyət, iktisadiy kanuniyət siyasi ehtiyaj boyiqə əzgiridu, mana muxuning əzi siyasini iktisatka komandan kīlojanlik bolidu dəp karaydu. Bu yoldaxlar “siyasi — iktisatning əng mərkəzləxkən ipadisi”^② ikənligini, siyasining keguən məwjut iktisadiy kanuniyətning sirtida əzi baxka kanuniyətni oydurup qikip, iktisatka tangsa bolmaydiojanliqini untup kaləjan. Əmiliyəttə, iktisadiy tərəkkiyatning kanuniyətlikligidinla elip eytqanda, partiyning tooqra siyasi rəhbərliğining wəzipisi əng zor tirixqanlikni ixka selix arkilik sotsiyalistik iktisadiy hizmətlirimizni keguən kanuniyət boyiqə elip berixtin ibarət (Əmiliyət ispatlidiki, bu—nahayiti murəkkəp, nahayiti kiyin wəzipə), qünki, pəkət muxundak kīlojandila, andin iktisadiy hizmətning muwəppəkiyətlik boluxioğa kapalətlilik kīlojili, iktisadiy hizmətning si-

① «10 yillik hulasə» (1966- yil 6- ayning 18- küni).

② Lenin: «Ixqilar uyuxmisi, hazirki wəziyət wə Trotskining hataliqi tooqrisida» (1920- yil 12- ayning 30- küni), «Lenin əsərliri», Hənzuqə nəxri. 32- tom, 15- bət.

yasi məksidining əməlgə exixioğa kapalətlilik kıləjili, si-yasi rəhbərlik bilən həlk mənəpəətinəng birdəkligigimu kapalətlilik kıləjili bolidu. Biz, yoldax Hua Guofengning puroletariyat siyasisini komandan kılax bilən keguən iktisadiy kanuniyət boyiqə ix kılax bir pütүн nərsə digən səzining əhmiyiti dəl muxu yərdə, dəp karaymiz.

Iktisadiy kanuniyətning keguənligini muəyyənleş-türgəndin keyin, yənə təwəndiki ikki məsilini həl kılaxka tooqra kelidu. Birinqi, sotsiyalistik ijtimai tüzüm bizning iktisadimizning əzlügidin pilanlik wə yukuri sür'ət bilən rawajlinixioğa kapalətlilik kılamdu, yok; ikkinqi, nime üqün kapitalistik məmlikətlərləning igilik baxkurux usu-lining bizning üginiximizgə ərzydioqan jayliri bolidu.

Birinqi məsilə tooqrisida. Marks, En'gels kəp ketim mundak dəp kərsətkən idi: Kapitalizim jəmiyitidə "ixləpqikirixka boləqan anglık rəwixniki ijtimai təngxəx əzəldin məwjut əməs"^①, burzua jəmiyitidiki pütүн ixləpqikirix ortak tüzülgən pilan bilən əməs, bəlki qar-qularqə kanuniyətlər bilən təngxilidu, bu qarəularqə kanuniyətlər "istihiyilik küq bilən, dəwriy haraktirdiki soda bəhranining boran - qapqunida əzining rolini kərsi-tidu"^②. Sotsiyalizim jəmiyitining ixləpqikirixida dələt-ning pilani arkilik anglık ijtimai təngxəx əməlgə axu-rulidu. Buningdin mundak huləsə qikirix mümkin:

① «Marksning L. Kugelmanoğa yazəqan heti» (1868- yil 7- ayning 11- küni), «Marks - En'gels hət - qəkliri», 1978- yil Uyoqurqə nəxri, 49- bət.

② En'gels: «Ailə, hususi mülükqilik wə dələtning kelip qikixi» (1884- yil), «Marks - En'gels tallanma əsərliri», Hənzuoqə nəxri, 4- tom, 171- bət.

Sotsiyalizim jəmiyitidə iktisatning tərəkkiyat sür'iti qoqum ə kapitalizimningkidin yukuri bolidu həmdə qoqum kapitalizimningkidin kəp yukuri boləqan əmgək ünümdarlıqını yaratkili bolidu. Omumən eytkanda, sotsiyalistik iktisat əzining tərəkkiyat sür'itining kapitalistik iktisatningkidin yukuri bolidioqanlıqını həmdə tehimu yukuri bolidioqanlıqını, xuningdək tehimu yukuri əmgək ünümdarlıqını tamamən yaritalaydioqanlıqını ispatlidi. Lekin, əmiliyəttə, sotsiyalistik iktisatning tərəkkiyati bəzi wəqıttə, bəzi jəhətlərdə kapitalistik iktisatningkidin asta boldi həmdə kapitalizimningkidinmu yukuri boləqan əmgək ünümdarlıqını tehi yaritalmidi. Buning səwiwi nimə? Buning səwiwi xuki, birinqidin, sotsiyalistik inkılap elip barəqan məmlikətlərnin əslidiki iktisat wə mədiniyət jəhəttiki tərəkkiyati tərəkki tapkən kapitalistik məmlikətlərnin kigə kəriqanda arkıda kəloqan. Bu məmlikətlərdə, uxxak ixləpqikirix küqliri wə feodalizimning təsiri birkədər küqlük, sotsiyalistik inkılap elip beriləqan bolsimu, uxxak ixləpqikirix wə feodalizimning hilmu - hil kalak adət küqliri yənila uzakkiqə wə kəp jəhətlərdə məwjut bolup turidu, bular sotsiyalistik iktisatning normal wə tez rawajlinixiəə eqir dərjidə toskunluk kilidu. Ikkinqidin, sotsiyalizim jəmiyiti yengi tüzüm boləqanlıktin, u tehi mustəhkəmlənmigən bolidu, u heli zor küqini ajritip, iqki-taxki düxmənlərgə takabil turuxka məjbur bolidu. Üqinqidin, sotsiyalistik dələtning həlk igiligi pilani ixləpqikirixkə karitiləqan bir hil anglik ijtimai təngxəx bolup hisaplinidu, bu tarihta kərülmigən ix boləqəqkə, kixilərnin

keguən iktisadiy kanuniyətni ustilik bilən tətbiq kilip pilanni toqra tüzüp qiqixi wə ijra kilixi intayin müxköl bir wəzipə, buningoqa heli uzak muddətlik bilix wə əmiliyəttin ötküzüx jəryani kerək bolidu. Yoldax Mao Zedong mundaq digən idi: Sotsiyalistik ixləpqikirix munasiwətliri “ixləpqikirix küqlirining tərəqqiyatioqa muwapik kelidu; lekin, u yənila digəndək mukəmməl bolup kətmidi, uning bu mukəmməl bolmioqan tərəpliri ixləpqikirix küqlirining tərəqqiyatioqa yənila zit keli-du”.^① Buningdin baxka, üstkurulma bilən iktisadiy bazis bir birigə həm muwapik, həm zit kelidioqan əhwal-mu bar. Kəpqilikkə məlumki, En’gels burunla «Dyuring-oqa qarxi»ning «Zorluk küq nəziriyisi» digən kismining ahirida wə K. Ximitkə yazoqan hetidə, dölət iktisatning birkədər tez rawajlinixioqa yardım berələydu, lekin buning əksiqimu rol oynaydu, xundak bolqanda siyasi hakimiyət iktisatning tərəqqiyatioqa oqayət zor ziyarlarni kəltüridu həmdə kəpligən adəm küqi wə maddi küqning israp boluxiojimu səwəp bolidu, dəp qayta - qayta kərsətkən idi. En’gelsning eytkanliri ötüp kətkən tarih bolsimu, lekin əmiliyət sotsiyalistik dölətmu əzining siyasi hakimiyitining iktisadiy tərəqqiyatka oqayət zor ziyarlarni kəltüridioqan məsililərnə zadi pəyda kilmay-dioqanliqioqa kapalət berəlməydiaqanliqini ispatlidi. Stalin mundaq digən idi: “Bizning yillik, 5 yillik pilan-lirimizni həlk igiligini pilanlik, nisbət boyiqə rawajlan-

① «Həlk iqidiki ziddiyətni toqra həl kilix məsilisi həkkidə» (1957- yil 2- ayning 27- küni), «Mao Zedong tallanma əsərliri», Uyoqurqə nəxri, 5- tom, 599- bət.

duruxtin ibarət keguən iktisadiy kanuniyət bilən arilax-turuwetixkə bolmaydu.”^① U mundaq dəp kərsətkən idi: Sotsiyalistik ixləpqikiriş munasiwətliri daim ixləpqikiriş küqliri tərəkkiyatining arkisida kalidu, yahxi bir tərəp kəlinmisa, yənila ixləpqikiriş küqlirining yənimu rawajlinixi üqün intayin eoqir tosaləqu bolup kəlixı, hətta ikkisi otturisida tokunux pəyda bolup kəlixı mümkün. Əmiliyəttə, tokunux ixləpqikiriş munasiwətliri bilən ixləpqikiriş küqlirining yənimu rawajlinixi otturisida ziddiyət tuquluxı bilənla əməs, dölət organlirining iktisadiy ixlarnı təkkilləş hizmitidə hatalixixi bilənmu pəyda bolidu. Stalin 1925-yili Sovet ittipaqi gongchəndangining 14- kurułtiyida bərgən dokladida mundaq dəp kərsətkən idi: “Kapitalistik döləttə, eoqirrak boləjan hərəkəndak bir hatalik, eoqirrak boləjan hər kətimlik ixləpqikiriş oxuqqulıoqi yaki ixləpqikiriş bilən ehtiyajning omumi miqdariyning eoqir həlda ajrilixi muqərrər həlda məlum bir hil bəhran arkilik tüzitilidu Kapitalistik dölətlərdə yüz bərgən iktisadiy bəhran, soda bəhranı wə maliyə bəhranı ayrim kapitalistlar guruhioqila takilidu (Stalin bu qaoqda tēhi 1929-yildiki qong bəhranning əhwalini aldin kəralmigən idi — Aptor). Əmma bizdə əhwal baxkiqə bolidu. Soda wə ixləpqikirişxtiki hər kətimlik eoqir dərijidiki turoqunluk, igiligimizdiki hər bir eoqir səwənlik məlum bir hil ayrim bəhran bilənla tügiməydu, bəki qoqum pütkül həlk igiligigə zərbə beridu. Hər kətimlik bəhran, məyli u soda bəhranı,

^① «Sovet ittipakida sotsiyalizimning iktisadiy məsililiri» (1952-yil), Millətlər nəxriyatining 1972-yil Uyoqurqə nəxri, 10- bət.

maliyə bəhrani yaki sənəət bəhrani bolsun, bizdə pütün məmlikətə zərbə beridiqan omumi bəhranoqa aylinixi mümkün.”^① Stalin eytqan bundak əhwal Sovet ittipakida Stalin bu gəpni diyixtin ilgirimu yüz bərgən, bu gəpni digəndin keyinmu yüz bərdi, bizning Zhongguodimu yüz bərdi. Buningdin kərüwelixkə boliduki, sotsiyalistik ijtimai tüzümning özi bizning keguən iqtisadiy kanuniyət boyiqə ix kiliximizəqlə əzlügidin kapalətlilik kılalmaydu, xu səwəptin, iqtisadimizning baxtin - ahir pılanlik halda yukuri sür’ət bilən rawajlinixiqimu əzlügidin kapalətlilik kılalmaydu. Sotsiyalistik ijtimai tüzüm bizning keguən iqtisadiy kanuniyət boyiqə ix kiliximizəqlə imkaniyət tuqdurup bərdi, bu — sotsiyalizim tüzümining əwzəlligi, buning kapitalizim tüzümidiki pütkül həlk igiligining tərəqqiyat tarixi dairisidə boluxi mümkün əməs; lekin, imkaniyətni riyallikqə aylandurux üqün tehi nahayiti zor tirixqanlıq kərsitixkə toqra kelidu, əgri - tokayliklardin saklanəqlili bolmaydu, dimək, yoldax Mao Zedong daim eytip ətkəndək, oqux hirajiti tələxkə toqra kelidu. Tərəqqiyat jəryanidiki əgri - tokayliklarni azaytix üqün, sotsiyalistik iqtisadiy tüzümnü sotsiyalistik siyasi tüzüm bilən yəni həlk demokiratiyisi tüzümi bilən ziq birləxtürəqlərək, iqtisadiy pən, baxkurux ilmi, təbi i pən bilən ziq birləxtürəqlərək. Kışkisi, sotsiyalistik iqtisat omumi müləqləqlilik asaidiki yüksək dərjidə ijtimaillaxqan yirik ixləpqləqlirix, əgər biz sotsiyalizim tüzümining əwzəlligini toqra tətbiqlə kılıp, keguən kanuniyət boyiqə

^① «Stalin əsərliri», Hənzüqə nəxri, 7- tom, 248- bət.

ix kilsak, insaniyət tarixida k r l p b kmi jan  qay t zor k  q bil n iktisadiy t r kkiyatni tezl t l ymiz; buning  ksi  ,  g r biz ke u n kanuniy tni t tkik k lmay, uning   riay  k lmay, baxlikning iradisi boyiq  hiyalimiz   k lginiq  k r  l k bil n komandanlik kilid  jan bolsak, u h lda, b zi orunlarda h t ta p tk l h lk igiligid  tohtap k lix, qekinix y   beridu-d , milyonli jan h t ta y   milyonli jan h lk balayi - ap tk  uqraydu. Dim k, sotsializim t   mi biz  ke u n iktisadiy kanuniy t boyiq  ix kilixning  qay t zor imkaniyitinila tu qdurup berip k lmastin, b lki biz  ke u n iktisadiy kanuniy t boyiq  ix kilixning mutl k z r rl  ini k rsitip b rdi w  e  ir tarihiy m s uliy tni y klidi. D litimiz kurulo ini   30 yil bolay d p k ldi,  zimizning hatali  ini t  ribimiz k m dig n s z bil n q   nd riw rs k bolmaydu; 4 ni zamaniwilaxturuxni tezl tix    n, ijabi w  s lbi j h t-tiki t  ribil rni  stayidil y k nl p, tirixip anglik h lda ke u n iktisadiy kanuniy t boyiq  ix kilip, sotsializim t   mining  wz lligini paal jari k ldurux hazir bolupmu z r r.

Ikkinqi m sil  to  risida. Yoldax Mao Zedong munda  dig n idi: "Sanaiti t r kki k l jan  ll rning karhanilirining ixlitid  jan adimi az, ix  n  mi yukuri, ular  k t kilixk  usta, ixlirimizni yaxxilaxk  paydilik bolsun    n, bularni pirinsipal h lda obdan   iniweliximiz ker k."[ ] Kapitalistik j miy tning ixl p k irixi ortak t   lg n p lan bil n  m s, b lki k r  ular  

   10 qong munasiw t to  risida  (1956-yil 4-ayning 25-k ni),
 Mao Zedong tallanma  s rliri , U   r   n  ri, 5- tom, 454- b t.

kanuniyət bilən tənqxilidikənu, yənə nimə üqün uning igilikni baxkurux usulining tehi üginixkə tegixlik tərəpliri bolidu? Kapitalistik igilik, omumi jəhəttin eytkanda, pilansiz bolidu, ləkin bir karhanining iqki kismida omumən pılanlik bolidu. Marks mundaq digən idi: “İxhanilarning iqki kismidiki ix təksimatida aldinala, pılanlik halda rol oynaydioğan kaidə jəmiyətning iqki kismidiki ix təksimatida pəkət ixtin keyinki bir hil iqki, ünsiz təbii mukərrərlik bolup rol oynaydu”^①. Dimək, pütkül kapitalistik ijtimai ixləpqikirixniki pilansizlik kapitalistik karhanilarning iqki kismidiki pılanliklikni hərgiz qətkə qakmaydu. Marks heli burunla kapitalistik karhana baxkuruxning ikki yaqlimilikliqini yəni uning bir tərəptin, “ijtimai əmgək jəryanining haraktiridin pəyda bolidioğan həmdə ijtimai əmgək jəryanioğa təwə boloğan bir hil pəwküladdə zhineng” ikənligini, yənə bir tərəptin, uning “ijtimai əmgək jəryanini ekispilatatsiyə kilidioğan zhineng” ikənligini təkitləp kərsətkən idi. Bu yərdə aldinki zhineng barlik tüzüm xaraitidiki həmmə ijtimai əmgəklərdə kəm bolsa bolmaydu. “Kəlimi qongraq boloğan biwastə əmgək ya ki billə kilinidioğan əmgəkning həmmisi azdur - kəptur komandanlik kiləuqioğa muhtaj bolidu, bu komandanlik kiləuqi xəslərləning hərkitini tənqxəydu wə ixləpqikirix organizimining hərkiti — organizimning mus-təkil əzalirining hərkitigə ohximaydioğan hərket—din

① «Kapital», 1- tom (1867- yil), «Marks - En'gels əsərliri», Hənzuoqə nəxri, 23- tom, 394- bət.

kelip qikidioqan hər hil zhinengni ijra qilidu”,^① buning iqidə əlwəttə pılanning zhinengimu bar. Kapitalizimning dəsəlpki məzgilidiki ixhanilarning iqki kismidiki pılanlik baxkurux wə baxka baxkuruxlar bügünki kündə tərəkki kilip qong gongsilarning zamaniwilaxkan yukuri ünümlük pılanlik baxkuruxi wə baxka baxkuruxliri bolup kaldı, hətta bir dölətning məlum iktisadiy tarmakliri (məsilən, Amerika yeza igiligining ixləpqikixi wə baxkuruluxi)dimu məlum dərjidiki wə məlum haraktirdiki pılanlik baxkurux wə baxka baxkuruxlar bar. Muxu dairə iqidə, burzuaziyə anglıq həlda keguən iktisadiy kanuniyət boyiqə ix kilidu (Bu, əlwəttə, ularning iktisadining kapitalistik haraktirini qilqimu əzgərtiwətməydu, xundakla ularni bəhrəndinmu hali qılalmaydu), xuningdək uzak tarikhka igə boləqanlıktin, ular bu kanuniyətlərnı tətbiq kilip, heli mol təjribilərnı toplap, pixkan dərjigə yətti. Dəl Marks eytip ətkən kapitalistik karhana baxkuruxning birinqi hildiki zhinengidin eytkanda purolətariyat burzuaziyidin ügənsə bolidu, bəlki üginixi kerək. Lenin mundak digən: “Trest təxkilatlıridin **ügənməy turup**, sotsiyalizimni wujutka kəltürux yaki əməlgə axurux **mümkin əməsligini** qüxinidioqan kixila kommunistimqi dəp ataxka layik. Qünki sotsiyalizim hiyal əməs, bəlki həkimiyətni öz kolioqa aloqan purolətariyat awan’gartining Trestlar tərpidin wujutka kəltürülgən nərsini igəllixidin wə

① «Kapital», I- tom (1867- yil), «Marks-En’gels əsərliri», Hənzuqə nəxri, 23- tom, 368- wə 367- bətlər.

tətkik kılıxidin ibarət. Bizning puroletariyat partiyimiz birinçi dərijilik kapitalizim mutəhəssislirining Trestlar-da yirik ixləpqikirixlarni uyuxturidioqan qabiliyitini üginiwalmisa, bundaq qabiliyətni baxka yərdin üginiwaloqili **bolmaydu.**”^① “Bəzilər burzuaziyidin ügənməymu sotsializim kuroqili bolidu dəydu, meninqqə, bu ottura Afrika aqalisining hiyali. Biz qong kapitalistik mədiniyət erixkən barlik təjribilərnı asası kıləqan sotsializimdin taxkiri yənə qandaktı baxka sotsializimning boluxini təsəwur kılalmaymız.”^② Puroletariyat həkimiyyitini “diktaturioqə, zorluk kükqə, zorawanlıkqə tayinix bilənla saklap qaloqili bolmaydu; mədiniyətlik, tehnikisi iloqar, tərəkkipərwər kapitalizimning pütүн təjribilirini igəlligən, bundaq təjribigə igə barlik kixilərnı ixlətkəndila saklap qaloqili bolidu.”^③ Lenin bu sözlərnı buningdin yerim əsirdin kəprək ilgiri eytkən, ləkin hāzırmu pirinsip jəhəttə muwapıq kelidu. Biz burzuaziyidin burzuaziyə wə kapitalizim məydanida turup əməs, bəlki təhlil kılıx wə tallax asasında, puroletariyat wə sotsializim məydanida turup üginimiz, xunga yoldax Mao Zedong pirinsipal hālda üginix lazım, digən idi. Biz üginix jəryanida, qət’əlning hēm-

① «Balılarqə “sol”qıllık wə uxxak burzuazlık toqrisida» (1918- yil), «Lenin tallanma əsərliri», Hənzıqə nəxri, 3- tom, 555- bət.

② «Pütүн Rosiyə zhongyang ıjraiyyə weyyüənhuyi yioqini» (1920- yil), «Lenin əsərliri», Hənzıqə nəxri, 27- tom, 285- bət.

③ «Pütүн Rosiyə su katnixi ıxqilirining 3- kurultiyida səzlən’gən nutuk» (1920- yil), «Lenin əsərliri», Hənzıqə nəxri, 30- tom, 395- bət.